

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
DEPARTAMENT ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

KAP.410.2.3.2024

Pan
Grzegorz Mariusz Zarychta
Prezes Fundacji
Fundacja im. Agnieszki Marczyńskiej
Zajzdra 1
16-123 Kuźnica

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/003 - Realizacja „Wieloletniego Programu Współpracy Rozwojowej na lata 2021-2030. Solidarność dla rozwoju”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Fundacja im. Agnieszki Marczyńskiej (dalej zwana: Fundacją), Zajzdra 1, 16-123 Kuźnica
Kierownik jednostki kontrolowanej	Grzegorz Mariusz Zarychta, Prezes Fundacji od 15 lutego 2007 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja zadań publicznych dotyczących współpracy rozwojowej.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2021 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych w jednostce, tj. do 2 sierpnia 2024 r. z możliwością wykorzystania dowodów sporządzonych przed i po tym okresie, jeśli miały wpływ na kontrolowaną działalność.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Administracji Publicznej
Kontrolerzy	1. Grzegorz Grygoruk, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KAP/32/2024 z 16 maja 2024 r. 2. Arkadiusz Kuliński, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KAP/33/2024 z 16 maja 2024 r. (akta kontroli str. 1, 2, 6, 7, 31)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej zwana: ustawą o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Fundacja, w terminach określonych w umowach dotacji zawartych z Ministrem Spraw Zagranicznych, wydatkowała środki finansowe w ramach realizacji czterech objętych kontrolą projektów dofinansowanych z dotacji, tj.: *Zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej dzieci pochodzących z rodzin marginalizowanych poprzez prace wykończeniowe wyposażenie i adaptację budynku przeznaczonego na Przedszkole Salezjańskie we wsi Borovlyanach, Republice Białorusi, Pomoc humanitarna ludności cywilnej na Ukrainie poszkodowanej w wyniku działań wojennych, Wsparcie humanitarne funkcjonowania kuchni społecznych wydających posiłki ofiarom wojny w Żytomierzu i we Lwowie (Ukraina) oraz Utworzenie Centrum Kształcenia Zawodowego z miejscem zamieszkania dla uczniów marginalizowanych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, w Tbilisi (Gruzja).*(moduł 1).

Kontrola wydatków w łącznej wysokości 2 697 704,71 zł (tj. 85% przekazanych środków dotacji) wykazała, że z wyjątkiem niżej wskazanych nieprawidłowości, środki pochodzące z dotacji zostały poniesione w ramach ww. projektów zgodnie z warunkami umów dotacji. Również realizacja poszczególnych projektów przebiegała w większości zgodnie z warunkami umów.

Fundacja wywiązała się z obowiązku prowadzenia wyodrębnionej dokumentacji finansowo-księgowej projektów oraz ewidencji księgowej w zakresie przychodów i kosztów poniesionych w ramach dotacji. Prawdłowo zrealizowano obowiązki promocyjne oraz informacyjne dotyczące badanych projektów. O źródle finansowania tych projektów informowano m.in. zamieszczając stosowny logotyp na wszystkich sprzętach oraz wyposażeniu. Fundacja zgodnie z postanowieniami umów dotacji wypełniła obowiązki sprawozdawcze odnośnie wszystkich badanych projektów.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na:

- przekazaniu partnerom Fundacji sprzętu zakupionego w ramach dwóch badanych projektów³ po terminie realizacji tych projektów, co było niezgodne z § 2 ust. 1 i 3 umów dotacji. Fundacja, pomimo braku możliwości zakończenia realizacji projektów w terminie, nie wypełniła obowiązku, określonego w § 18 ust. 1 umów dotacji i nie wystąpiła do Ministerstwa Spraw Zagranicznych (dalej zwane: MSZ) o zawarcie aneksów do tych umów;
- braku w obowiązującej w Fundacji Polityce rachunkowości⁴ zakładowego planu kont uwzględniającego konta służące do obsługi środków dotacji oraz zasad ujmowania w ewidencji księgowej zdarzeń dotyczących projektów (zadań) finansowanych ze środków z dotacji (w tym w ramach pomocy rozwojowej i humanitarnej). Było to niezgodne z art. 10 ust. 1 pkt 3 lit. a ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁵;
- niewyodrębnieniu ewidencji księgowej środków otrzymanych z dotacji oraz wydatków dokonywanych z tych środków w ramach czterech skontrolowanych projektów. Było to niezgodne z art. 152 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁶ (dalej zwana: ufp);

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Tj. wyposażenia przedszkola w ramach projektu *Zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej dzieci pochodzących z rodzin marginalizowanych poprzez prace wykończeniowe wyposażenie i adaptację budynku przeznaczonego na Przedszkole Salezjańskie we wsi Borovlyanach* oraz ośmiu samochodów w ramach projektu *Pomoc humanitarna ludności cywilnej na Ukrainie poszkodowanej w wyniku działań wojennych*.

⁴ Polityka Rachunkowości Fundacja im. Agnieszki Marczyńskiej.

⁵ Dz. U. z 2023 r. poz. 120, ze zm.

⁶ Dz. U. z 2023 r. poz. 1270, ze zm.

- niezamieszczeniu na żadnym z 89 badanych dokumentów księgowych, wystawionych na Fundację w związku z realizacją czterech kontrolowanych projektów, informacji o zakwalifikowaniu dowodu do ujęcia w księgach rachunkowych, a na 71 z nich informacji o dokonaniu kontroli merytorycznej i formalno-rachunkowej. Było to niezgodne z art. 21 ust. 1 pkt 6 ustawy o rachunkowości, do stosowania którego zobowiązywał § 8 ust. 3 umów dotacji;
- poniesieniu przez Fundację ze środków dotacji kosztów wynagrodzeń Prezesa Fundacji, za usługi prawne świadczone w dwóch projektach⁷ bez zawarcia umów w formie pisemnej, co było niezgodne z § 6 ust. 1 pkt 2 umów dotacji;
- nierozliczeniu notami księgowymi środków dotacji przekazanych przez Fundację dwóm partnerom projektu⁸, co było niezgodne z § 5 ust. 7 obu umów partnerskich;
- niezastosowaniu faktycznych kursów wymiany walut, mimo że były one udokumentowane przez partnerów. Dotyczyło to wydatków poniesionych na podstawie łącznie 49 dokumentów księgowych w hrywnach, przedstawionych przez partnerów⁹. Było to niezgodne z § 5 ust. 3 umowy dotacji.

Stwierdzone nieprawidłowości nie miały wpływu na ostateczne osiągnięcie celów i rezultatów projektów objętych kontrolą.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

Realizacja zadań publicznych dotyczących współpracy rozwojowej

Opis stanu faktycznego

1. W okresie objętym kontrolą Fundacja¹⁰ realizowała łącznie pięć projektów dotyczących współpracy rozwojowej (zarówno pomocy rozwojowej, jak i pomocy humanitarnej) ze środków dotacji z MSZ na łączną kwotę 4 194 186,47 zł. W 2021 r. Fundacja realizowała jeden projekt o wartości 314 297,60 zł (kwota wykorzystanej dotacji 308 209,14 zł); w 2022 r. jeden projekt o wartości 588 700,00 zł (kwota wykorzystanej dotacji 573 288,18 zł); w 2023 r. dwa projekty o łącznej wartości 2 261 884,56 zł (kwota wykorzystanej dotacji 2 260 812,49 zł); w 2024 r. jeden projekt z 2023 r. o wartości 1 029 304,31 zł (kwota wykorzystanej dotacji do 30 czerwca 2024 r. 563 722,88 zł).

(akta kontroli str. 6-30)

Kontrolą objęto cztery projekty, tj.:

- *Zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej dzieci pochodzących z rodzin marginalizowanych poprzez prace wykończeniowe wyposażenie i adaptację budynku przeznaczonego na Przedszkole Salezjańskie we wsi Borovlyanach, Republice Białorusi (dalej zwany: Zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej na Białorusi)*, kwota dofinansowania 314 297, 60 zł (kwota wykorzystanej dotacji

⁷ Pomoc humanitarna ludności cywilnej na Ukrainie poszkodowanej w wyniku działań wojennych oraz Utworzenie Centrum Kształcenia Zawodowego z miejscem zamieszkania dla uczniów marginalizowanych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, w Tbilisi (Gruzja). (moduł 1).

⁸ Wsparcie humanitarne funkcjonowania kuchni społecznych wydających posiłki ofiarom wojny w Żytomierzu i we Lwowie (Ukraina).

⁹ Wszystkie objęte badaniem NIK dokumenty przedstawione przez partnerów Fundacji: 1) Diecezjalną Fundację Charytatywną „Caritas-Spes” Diecezji Kijowsko-Żytomierskiej Kościoła Rzymskokatolickiego na Ukrainie (dalej zwana: Partnerem z Żytomierza), tj. 27 dokumentów oraz 2) Administrację Zakonną Klasztorów Zgromadzenia Salezjańskiego Grekokatolików w Ukrainie (dalej zwana: Partnerem ze Lwowa) tj. 22 dokumenty księgowe.

¹⁰ Fundacja została ustanowiona 14 lutego 2007 r. Działa na podstawie ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz. U. z 2023 r. poz. 166) oraz statutu. Fundacja nie posiada statusu organizacji pożytku publicznego.

308 209,14 zł), realizowany na podstawie umowy nr DWR/PPR2021/070/1/2021 zawartej 14 października 2021 r. Sprawozdanie zostało zaakceptowane przez MSZ 7 marca 2022 r.

- *Pomoc humanitarna ludności cywilnej na Ukrainie poszkodowanej w wyniku działań wojennych* (dalej zwany: *Pomoc humanitarna ludności cywilnej na Ukrainie*), kwota dofinansowania 588 700,00 zł (kwota wykorzystanej dotacji 573 288,18 zł), realizowany na podstawie umowy nr DWR/PH2022/025/1/2022 zawartej 24 października 2022 r. Sprawozdanie zostało zaakceptowane przez MSZ 27 lutego 2023 r.
- *Wsparcie humanitarne funkcjonowania kuchni społecznych wydających posiłki ofiarom wojny w Żytomierzu i we Lwowie (Ukraina)* (dalej zwany: *Wsparcie funkcjonowania kuchni społecznych na Ukrainie*), kwota dofinansowania 1 305 713,84 zł (kwota dotacji została wykorzystana w całości), realizowany na podstawie umowy DWR/PH2023/009/1/2023 zawartej 27 września 2023 r. Sprawozdanie zostało zaakceptowane przez MSZ 11 marca 2024 r.
- *Utworzenie Centrum Kształcenia Zawodowego z miejscem zamieszkania dla uczniów marginalizowanych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, w Tbilisi (Gruzja) (moduł 1)* (dalej zwany: *Utworzenie Centrum Kształcenia Zawodowego w Gruzji moduł 1*) kwota dofinansowania 956 170,72 zł (kwota wykorzystanej dotacji 955 098,65 zł), realizowany na podstawie umowy DWR/PPR2023/016/2/2023 zawartej 3 października 2023 r. Sprawozdanie zostało zaakceptowane przez MSZ 8 marca 2024 r.

Ww. projekty nie zakładały udziału środków własnych Fundacji. Kwoty dotacji udzielonych przez MSZ zostały przekazane na rachunki bankowe, których Fundacja była jedynym właścicielem. Wspomniane rachunki były nieoprecentowane, w związku z czym Fundacja nie uzyskała z tego tytułu dodatkowych przychodów.

Celem projektu *Zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej na Białorusi* było stworzenie miejsc w dobrej jakości placówce przedszkolnej dla 60 dzieci i zapewnienie im równych szans edukacyjnych odpowiadających współczesnym wyzwaniom oraz nowoczesnym standardom. Cel ten miał być osiągnięty poprzez wykonanie w 2021 r. robót remontowo-budowlanych budynku przedszkola i wyposażenie go w sprzęt umożliwiający uruchomienie placówki zgodnie z obowiązującymi w Republice Białorusi przepisami. Celem głównym projektu *Pomoc humanitarna ludności cywilnej na Ukrainie* było zapewnienie pomocy poszkodowanym w wyniku działań wojennych poprzez zapewnienie środków transportu umożliwiających dostarczenie żywności, leków, środków medycznych, środków higienicznych, ubrań i innych rzeczy na całe terytorium Ukrainy (z wyłączeniem obszarów objętych działaniami militarnymi). Rezultatem zadania *Wsparcie funkcjonowania kuchni społecznych na Ukrainie* miało być niesienie pomocy humanitarnej ofiarom wojny na Ukrainie poprzez wsparcie funkcjonowania dwóch kuchni społecznych (tj. zakupienie produktów spożywczych, środków czystości, zatrudnienie personelu oraz wyposażenie kuchni w niezbędne sprzęty) wydających ciepłe posiłki osobom najbardziej potrzebującym, we Lwowie i w Żytomierzu. Celem głównym projektu *Utworzenie Centrum Kształcenia Zawodowego w Gruzji moduł 1* było zapewnienie 100 osobom (młodzieży) wysokiej jakości edukacji zawodowej wraz z miejscem zamieszkania i równych szans edukacyjnych odpowiadającej współczesnym wyzwaniom i nowoczesnym standardom poprzez wykonanie w 2023 r. robót budowlanych w Centrum Kształcenia Zawodowego, umożliwiających wykończenie i uruchomienie placówki zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa Gruzji w 2024 r.

(akta kontroli str. 66-131, 187, 394-477, 557, 692-725, 814-844, 909, 1332-1413, 1437-1454, 1880-1884)

2. Objęte kontrolą cztery projekty Fundacja realizowała przy współpracy łącznie pięciu zagranicznych partnerów na podstawie pięciu umów partnerstwa, które zawarła po podpisaniu umów o dotacje z MSZ¹¹. Fundacja, zgodnie z postanowieniami umów dotacji, przekazywała środki finansowe po zawarciu umów partnerskich. We wszystkich umowach z partnerami określono obowiązek poddawania się kontroli Fundacji w zakresie prawidłowej realizacji zadań.

W ramach projektu *Zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej na Białorusi* partner – Religijna Misja Katolicka „Towarzystwo Św. Franciszka Salezego”, był odpowiedzialny za realizację zadań w ramach dwóch z trzech działań określonych w ofercie, tj. wybór usługodawców i producentów materiałów/sprzętu, zarządzanie i nadzór nad wykonywaniem prac remontowo-budowlanych, kontrolę zgodności działań z obowiązującymi przepisami prawa Białorusi, uruchomienie przedszkola, monitoring i ewaluację projektu oraz jego sprawozdawczość. W ramach zleconych zadań Fundacja przekazała partnerowi część środków dotacji zgodnie z postanowieniami umowy partnerskiej, tj. 153 000,00 zł¹². W listopadzie 2021 r. Fundacja otrzymała od partnera raport z częściowej realizacji Projektu.

W projekcie *Wsparcie funkcjonowania kuchni społecznych na Ukrainie* partnerzy odpowiedzialni byli m.in. za wybór odbiorców pomocy, wybór najlepszej oferty dostawców niezbędnych produktów, dbałość o zasady bezpieczeństwa i higieny wydawanych posiłków oraz realizację projektu zgodnie z harmonogramem. W ramach zadania Fundacja przekazała Partnerowi ze Lwowa i Partnerowi z Żytomierza środki z otrzymanej dotacji, którzy opłacali z nich wydatki związane z funkcjonowaniem kuchni społecznych. Partnerzy przekazali Fundacji kopie dokumentów finansowych, dokumentujących poniesione wydatki.

W projekcie *Utworzenie Centrum Kształcenia Zawodowego w Gruzji moduł 1* partner – Dom Zakonny pw. Św. Jerzego w Tbilisi, Gruzja, zgodnie z wyjaśnieniami Prezesa Fundacji był inicjatorem współpracy z Fundacją oraz odbiorcą realizacji inwestycji w Gruzji. Partner projektu dokonał wyboru wykonawcy inwestycji w Gruzji, aktywnie uczestniczył we wszystkich działaniach na terenie Gruzji. Pozostawał w bezpośrednim, bieżącym kontakcie z koordynatorem projektu, a także dokonywał weryfikacji raportów wykonawcy, prowadził nadzór nad realizowanym harmonogramem projektu i weryfikował zgodność dokumentacji finansowej z postępowaniem prac budowlanych. Gromadził dokumentację finansową otrzymywaną od wykonawcy inwestycji i przekazywał do Fundacji. Fundacja samodzielnie ponosiła wydatki w tym projekcie na podstawie faktur wystawianych przez wykonawcę inwestycji. Ponadto Fundacja przekazywała partnerowi zakupione przez nią w Polsce materiały budowlane.

W projekcie *Pomoc humanitarna ludności cywilnej na Ukrainie*, partner – Jednostka Wojskowa z Ukrainy nie był bezpośrednio odpowiedzialny za realizację żadnego z działań. Jego rola polegała na przygotowaniu zapotrzebowania na samochody do niesienia pomocy humanitarnej oraz ustaleniu terminu transportu tych aut.

¹¹ W projekcie *Zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej na Białorusi* – 20 października 2021 r., w projekcie *Pomoc humanitarna ludności cywilnej na Ukrainie* – 25 października 2022 r., w projekcie *Utworzenie Centrum Kształcenia Zawodowego w Gruzji moduł 1* – 3 października 2023 r., w projekcie *Wsparcie funkcjonowania kuchni społecznych na Ukrainie* - 10 października 2023 r. z Partnerem z Żytomierza oraz 24 października 2023 r. z Partnerem ze Lwowa.

¹² Tj. 100 000,00 zł zostało przekazane 25 listopada 2021 r., a 53 000,00 zł – 28 grudnia 2021 r.

Prezes Fundacji wyjaśnił, że Fundacja prowadziła nadzór nad działaniami partnerów m.in. poprzez spotkania on-line, rozmowy telefoniczne, korespondencję elektroniczną.

(akta kontroli str. 84-100, 132-142, 407-420, 478-495, 706-726, 852-883, 1346-1369, 1462-1471, 1888-1922, 1950-1968)

3. Termin realizacji projektu *Zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej na Białorusi* oraz ponoszenia wydatków ze środków z dotacji ustalono od 1 czerwca do 31 grudnia 2021 r., a projektu *Pomoc humanitarna ludności cywilnej na Ukrainie* od 1 sierpnia do 31 grudnia 2022 r. Termin realizacji projektów *Utworzenie Centrum Kształcenia Zawodowego w Gruzji moduł 1* i *Wsparcie funkcjonowania kuchni społecznych na Ukrainie* oraz ponoszenia wydatków ze środków z dotacji ustalono od 1 lipca do 31 grudnia 2023 r. W umowach dotacji nie przewidziano realizacji ww. projektów etapami. Projekty prowadzone w 2023 r. zostały zrealizowane w terminie¹³. W projekcie *Zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej na Białorusi* terminowo zostały zrealizowane dwa z trzech działań¹⁴, a w projekcie *Pomoc humanitarna ludności cywilnej na Ukrainie* – jedno z dwóch działań¹⁵. Wyposażenie przedszkola zakupione przez Fundację w ramach pierwszego z ww. projektów oraz samochody zakupione w ramach drugiego z ww. projektów, zostały przekazane partnerom po terminie realizacji tych projektów. Pomimo braku możliwości zakończenia realizacji projektów w terminie, Fundacja nie wystąpiła do MSZ o zawarcie aneksów do umów dotacji dotyczących ww. projektów. Szczegółowy opis znajduje się w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 71-131, 149-165, 182-184, 365-374, 394-477, 496-554, 692-725, 786-813, 1332-1413, 1416-1435, 1888-1922, 1950-1968, 1992-2015)

4. W Fundacji obowiązywał dokument pn. *Polityka Rachunkowości Fundacja im. Agnieszki Marczyńskiej* (dalej zwany: Polityką rachunkowości). Ww. dokument nie był opatrzony datą. W okresie objętym kontrolą Fundacja nie posiadała innych dokumentów regulujących kwestie finansowo-księgowe. Na podstawie wyjaśnień Prezesa Fundacji ustalono, że Politykę rachunkowości przyjęto z początkiem 2021 r. i przez cały okres objęty kontrolą nie uległa ona zmianie. Zawierała ona cztery punkty, z których trzy dotyczyły: metody wyceny aktywów i pasywów, ustalania wyniku finansowego oraz sposobu sporządzania sprawozdania finansowego. Punkt 4 ogólnikowo odnosił się do dotacji i stanowił, że *Do rozliczeń dotacji tworzy się odrębne konta. Zgodne z przepisami i bez specyficznych i szczególnych rozwiązań rachunkowych*. W Polityce rachunkowości nie uregulowano zasad ujmowania w ewidencji księgowej zdarzeń dotyczących projektów (zadań) finansowanych ze środków z dotacji (w tym w ramach pomocy rozwojowej i humanitarnej). Polityka rachunkowości nie zawierała również zakładowego planu kont uwzględniającego konta służące do obsługi środków dotacji, co było niezgodne z art. 10 ust. 1 pkt 3 lit. a

¹³ W ramach projektu *Utworzenie Centrum Kształcenia Zawodowego w Gruzji moduł 1* zrealizowano następujące cztery działania w budynku Centrum Kształcenia Zawodowego w Tbilisi: wykonanie balustrad balkonowych w budynku, stolarki okiennej i drzwiowej, prac licowych, elewacji zewnętrznej. W ramach zadania *Wsparcie funkcjonowania kuchni społecznych na Ukrainie* zrealizowano m.in. następujące działania na rzecz kuchni społecznych w Żytomierzu i we Lwowie: zakup żywności oraz środków czystości i naczyń jednorazowych, zatrudnienie pracowników, zakup wyposażenia i sprzętu, pokrycie opłat związanych z użytkowaniem kuchni, transport posiłków.

¹⁴ Dwa działania zrealizowane w terminie w ramach zadania *Zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej na Białorusi* to: zagospodarowanie terenu wokół przedszkola w formie placu zabaw; dostosowanie i zmodernizowanie infrastruktury przedszkola do wymogów przeciwpożarowych.

¹⁵ W ramach zadania *Pomoc humanitarna ludności cywilnej na Ukrainie* w terminie zakupiono samochody przeznaczone do przewozu środków niezbędnych do przeżycia ludności cywilnej i osobom wewnątrznie przesiedlonym w Ukrainie.

ustawy o rachunkowości. Szczegółowy opis znajduje się w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Fundacja prowadziła dla badanych projektów wyodrębnioną ewidencję księgową przychodów i kosztów stosownie do art. 16 ust. 5 w zw. z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie¹⁶. Nie prowadzono natomiast wyodrębnionej ewidencji księgowej środków otrzymanych z dotacji oraz wydatków dokonywanych z tych środków, o której mowa w art. 152 ust. 1 ufp. Szczegółowy opis w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 32-63, 189-191, 559-561, 905-907, 1500-1502, 1880-1922, 1969-1975, 1999-2014)

5. Szczegółowe badanie wydatków i dokumentacji dotyczącej tych wydatków w łącznej wysokości 2 697 704,71 zł¹⁷ wykazało, że:

- środki z dotacji zostały wydatkowane zgodnie z przeznaczeniem określonym w umowach dotacji oraz w terminach określonych w umowach, a także były niezbędne do realizacji projektów;
- wydatki ponoszone były z zachowaniem określonej w umowach dotacji zasady równego traktowania, uczciwej konkurencji i przejrzystości. W badanej próbie nie stwierdzono przypadków wystąpienia podwójnego finansowania ze środków dotacji i innych źródeł;
- wydatki poniesione bezpośrednio przez Fundację były udokumentowane właściwymi dokumentami księgowymi, tj. fakturami lub rachunkami, które zostały ujęte w ewidencji kosztów oraz opatrzone informacją o ich sfinansowaniu z dotacji MSZ. Żaden z 89 zbadanych dokumentów księgowych (faktury, rachunki, nota księgowa) nie zawierał adnotacji o zakwalifikowaniu dowodu do ujęcia w księgach rachunkowych przez wskazanie miesiąca oraz sposobu ujęcia dowodu w księgach rachunkowych, a 71 z nich nie posiadało informacji o dokonanej kontroli merytorycznej i kontroli formalno-rachunkowej (szczegółowy opis w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*);
- badane dokumenty księgowe wystawione na partnerów zostały trwale oznaczone informacją, że wydatek został sfinansowany ze środków otrzymanych na podstawie umów z MSZ w ramach współpracy rozwojowej;
- koszty wynagrodzeń z tytułu koordynacji projektów oraz obsługi księgowej były ponoszone na podstawie pisemnych umów cywilno-prawnych. W dwóch projektach, tj. *Pomoc humanitarna ludności cywilnej na Ukrainie* oraz *Utworzenie Centrum Kształcenia Zawodowego w Gruzji moduł 1*, w przypadku których zostały poniesione koszty z tytułu usług prawnych świadczonych przez Prezesa Fundacji (w łącznej wysokości 35 500,00 zł) wynagrodzenie za te usługi zostało wypłacone bez zawarcia pisemnych umów, co było niezgodne z umowami dotacji (szczegółowy opis w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*);

¹⁶ Dz.U. z 2023 r. poz. 571, ze zm.

¹⁷ Badaniem objęto wszystkie dowody księgowe w ramach trzech projektów (tj. 100% wykorzystanej kwoty dotacji), tj. siedem dowodów (w tym nota księgowa, której załącznikami było 38 faktur wystawionych na Partnera) na łączną kwotę 308 209,14 zł w projekcie *Zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej na Białorusi*, 31 dowodów na łączną kwotę 573 288,18 zł w ramach projektu *Pomoc humanitarna ludności cywilnej na Ukrainie*, 45 dowodów na łączną kwotę 955 098,65 zł w ramach projektu *Utworzenie Centrum Kształcenia Zawodowego w Gruzji moduł 1*. W ramach projektu *Wsparcie funkcjonowania kuchni społecznych na Ukrainie* badaniem objęto 55 dokumentów księgowych (dobór celowy według osądu kontrolera) na łączną kwotę 861 108,74 zł, co stanowiło 65,9% wykorzystanej dotacji, w tym sześć rachunków wystawionych na Fundację przez koordynatora i księgową projektu dokumentujących poniesienie wszystkich kosztów administracyjnych i 49 dokumentów księgowych przekazanych przez dwóch partnerów Fundacji będących kopiami dokumentów z Ukrainy.

- w projektach *Zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej na Białorusi* oraz *Utworzenie Centrum Kształcenia Zawodowego w Gruzji moduł 1* do wydatków poniesionych w walutach obcych (rubie białoruskie i lari gruzińskie) stosowany był kurs wymiany walut na złote polskie określony w umowie dotacji, tj. faktyczny kurs wymiany lub w przypadku braku możliwości udokumentowania – średni kurs wymiany NBP z dnia poprzedzającego transakcję;
- w ramach projektu *Wsparcie funkcjonowania kuchni społecznych na Ukrainie* Fundacja nie rozliczyła się z partnerami notami księgowymi, mimo iż taki obowiązek przewidywały umowy partnerskie, a do wydatków poniesionych w hrywnach przez Partnera z Żytomierza i przez Partnera ze Lwowa nie zastosowano faktycznego kursu wymiany walut na złote polskie, mimo że był on udokumentowany. Szczegółowy opis w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 375-377, 562-606, 631-666, 954-1331, 1504-1922, 1933-2014)

6. W projektach *Zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej na Białorusi*, *Wsparcie funkcjonowania kuchni społecznych na Ukrainie* oraz *Utworzenie Centrum Kształcenia Zawodowego w Gruzji moduł 1* zostały dokonane przesunięcia w kosztach programowych¹⁸. W przypadku projektów *Zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej na Białorusi* i *Utworzenie Centrum Kształcenia Zawodowego w Gruzji moduł 1* Fundacja zgodnie z § 18 ust. 2 i 3 umowy dotacji zwróciła się do MSZ o wyrażenie zgody na ich dokonanie i taką zgodę uzyskała¹⁹. W przypadku projektu *Wsparcie funkcjonowania kuchni społecznych na Ukrainie* z przekazanej przez Fundację korespondencji mailowej z MSZ, wynikało że Fundacja w dniach 13 i 27 grudnia 2023 r. zgłaszała prośbę o zatwierdzenie zmiany w budżecie projektu do opiekuna projektu w MSZ, ale nie uzyskała w tej kwestii odpowiedzi. W korespondencji mailowej prowadzonej z MSZ po złożeniu przez Fundację sprawozdania Fundacja powołała się na treść § 5 ust. 4 i § 18 ust. 2 umowy dotacji, które odnosiły się do przesunięć w kosztach.

W projektach *Zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej na Białorusi* i *Wsparcie funkcjonowania kuchni społecznych* nie dokonywano przesunięć w kosztach administracyjnych. W projekcie *Utworzenie Centrum Kształcenia Zawodowego w Gruzji moduł 1* zostały dokonane przesunięcia kosztów administracyjnych²⁰. Fundacja skonsultowała te zmiany mailowo 7 grudnia 2023 r. z opiekunem projektu w MSZ.

W toku realizacji zadania *Pomoc humanitarna ludności cywilnej na Ukrainie* nie dokonano żadnych przesunięć między pozycjami kosztów administracyjnych i programowych.

¹⁸ W projekcie *Zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej na Białorusi* przesunięcia wynikały z rezygnacji z zakupu i dostarczenia sprzętu/zabawek zewnętrznych tworzących plac zabaw na rzecz zakupu dodatkowego wyposażenia przedszkola. W projekcie *Wsparcie funkcjonowania kuchni społecznych na Ukrainie* przesunięcia wynikały m.in. z niższych niż zakładane wydatków na żywność w Żytomierzu, dzięki nawiązaniu korzystnych współprac ze sprzedawcami i dotyczyły rozszerzenia budżetu projektu o zakup wózka widłowego i wyposażenie kuchni w stabilizator prądu oraz płytę indukcyjną. W projekcie *Utworzenie Centrum Kształcenia Zawodowego w Gruzji moduł 1* przesunięcia spowodowane były m.in. rezygnacją z niektórych pozycji kosztów (np. wykonanie podłóg i schodów w budynku) i poniesieniem wyższych wydatków w innych pozycjach (np. ułożenie bloków okien aluminiowych), wynikających ze znacznego wzrostu cen materiałów budowlanych w Gruzji.

¹⁹ W projekcie *Zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej na Białorusi* Fundacja pismem z 6 grudnia 2021 r. wnioskowała do MSZ o zmianę pozycji budżetowych. MSZ wyraziło zgodę pismem z 10 grudnia 2021 r. W projekcie *Utworzenie Centrum Kształcenia Zawodowego w Gruzji moduł 1* Fundacja mailiem 27 listopada 2023 r. wystąpiła do MSZ o zmianę pozycji budżetowych. MSZ wyraziło zgodę pismem z 28 listopada 2023 r.

²⁰ Przesunięcia środków w kosztach administracyjnych polegały na poniesieniu wyższych wydatków na wynagrodzenie księgowej projektu i na obsługę prawną projektu o łączną kwotę 20 000,00 zł. Dokonane zmiany nie spowodowały zwiększenia sumy kosztów administracyjnych, gdyż jednocześnie nie poniesiono planowanych na kwotę 20 000,00 zł kosztów organizacji wizyty monitorującej z delegacjami.

(akta kontroli str.143-165, 378-390, 496-511, 667-687, 786-813, 886-904, 1413-1435)

7. Fundacja w trzech objętych kontrolą projektach *Pomoc humanitarna ludności cywilnej na Ukrainie*, *Wsparcie funkcjonowania kuchni społecznych na Ukrainie* i *Utworzenie Centrum Kształcenia Zawodowego w Gruzji moduł 1*, sprawozdania z ich realizacji złożyła w terminie oraz w sposób określony w § 12 umów dotacji (tj. po ich przekazaniu za pośrednictwem systemu e-granty zostały przesłane pocztą lub poprzez ePUAP).

Sprawozdanie z realizacji projektu *Zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej na Białorusi*, w związku z problemami ze skrytką ePUAP MSZ, zostało wysłane do MSZ drogą mailową 31 stycznia 2022 r., a następnie 7 lutego 2022 r.²¹ w sposób wymagany przez MSZ.

Poddane szczegółowemu badaniu dowody księgowe dotyczące kosztów poniesionych w ramach projektów *Pomoc humanitarna ludności cywilnej na Ukrainie* i *Zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej na Białorusi* były prawidłowo ujęte w sprawozdaniach z ich realizacji.

W sprawozdaniu z realizacji projektu *Utworzenie Centrum Kształcenia Zawodowego w Gruzji moduł 1* została wykazana błędna kwota wykorzystanej dotacji w wysokości 955 106,89 zł, tj. o 8,24 zł wyższa od faktycznie wykorzystanej. Prezes Fundacji wyjaśnił, że w sprawozdaniu doszło do dwóch pomyłek. Pierwsza dotyczyła faktury nr 21804/8106/2023, która opiewa na kwotę 690,99 zł, a w sprawozdaniu wpisano 699,99 zł. Druga dotyczyła faktury nr 32, w kwocie 36 010,30 zł, która została przypisana do dwóch działań: 2.2 – w kwocie 20 029,14 zł i 2.4 – w kwocie 15 980,40 zł, co razem daje kwotę 36 009,54 zł, tj. o 0,76 zł niższą. Ww. pomyłki nie wpłynęły na wysokość zwrotu kwoty niewykorzystanej dotacji, która została zwrócona w poprawnej wysokości tj. 1 072,07 zł. Prezes Fundacji wyjaśnił, że kwota zwrotu została obliczona na podstawie dokumentów zaksięgowanych przez biuro rachunkowe, a nie na podstawie sprawozdania.

W sprawozdaniu z realizacji projektu *Wsparcie funkcjonowania kuchni społecznych na Ukrainie* Fundacja wykazała dokumenty księgowe przekazane przez dwóch partnerów Fundacji będących kopiami dokumentów z Ukrainy. Badanie wydatków, udokumentowanych 27 dokumentami księgowymi, poniesionych w hrywnach przez Partnera z Żytomierza oraz wydatków, udokumentowanych 22 dokumentami księgowymi, poniesionych w hrywnach przez Partnera ze Lwowa, wykazało że Fundacja przy przeliczaniu na złote nie zastosowała faktycznego kursu wymiany walut, mimo że był on udokumentowany przez ww. partnerów (szerzej w pkt 7 sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*). Skutkiem ww. nieprawidłowości jest wykazanie w łącznie 49 pozycjach sprawozdania błędnych kwot wydatków poniesionych ze środków dotacji.

W żadnej z kontrolowanych umów dotacji nie został określony obowiązek składania przez Fundację sprawozdań częściowych.

(akta kontroli str. 149-165, 496-511, 786-813, 1413-1435, 2004-2014)

8. Fundacja nie wykorzystała części środków dotacji w przypadku trzech projektów: *Zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej na Białorusi*, *Pomoc humanitarna ludności cywilnej na Ukrainie* oraz *Utworzenie Centrum Kształcenia Zawodowego w Gruzji moduł 1*. W pierwszym z ww. projektów niewykorzystana kwota dotacji w wysokości 15 411,82 zł została zwrócona do MSZ 12 stycznia 2022 r. W projekcie *Pomoc humanitarna ludności cywilnej na Ukrainie* niewykorzystana kwota dotacji w wysokości 6088,46 zł została zwrócona do MSZ 27 stycznia 2023 r. W ostatnim

²¹ Data zarejestrowania przesyłki poleconej na pocztocie.

z ww. projektów niewykorzystana kwota dotacji w wysokości 1072,07 zł została zwrócona 15 stycznia 2024 r. Prezes Fundacji wyjaśnił, że zwroty wynikały m.in. z oszczędności powstałych przy realizacji projektów. Niewykorzystane środki zostały zwrócone w terminie przewidzianym w § 13 ust. 1 umowy dotacji.

Dotacja otrzymana na projekt *Wsparcie funkcjonowania kuchni społecznych na Ukrainie* została wykorzystana w całości²².

(akta kontroli str. 188, 558, 1436, 1888-1922)

9. Cele główne wszystkich kontrolowanych projektów zostały osiągnięte²³. W ramach projektu *Zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej na Białorusi* uruchomiono Przedszkole Salezjańskie (dla 60 dzieci). W budynku przeznaczonym na przedszkole wykonano prace remontowo-budowlane oraz zagospodarowano teren pod plac zabaw. Nie stworzono jednak przewidzianego w ofercie placu zabaw z pełną infrastrukturą, tj. nie zakupiono i nie dostarczono sprzętu/zabawek zewnętrznych. W związku z trudną sytuacją na granicy polsko-białoruskiej odstąpiono od zakupu ww. sprzętu, a środki na to przeznaczone przesunięto, za zgodą MSZ, na zakup dodatkowego wyposażenia Przedszkola Salezjańskiego. Dokonano m.in. zakupu sprzętu elektronicznego, jednak jego przekazanie partnerowi nastąpiło po terminie realizacji projektu, tj. po 31 grudnia 2021 r. (szerzej w pkt 1 sekcji Stwierdzone nieprawidłowości).

W ramach projektu *Pomoc humanitarna ludności cywilnej na Ukrainie* zakupiono osiem samochodów ciężarowych, które miały być wykorzystywane przy udzielaniu pomocy 45 tys. osób. NIK ustaliła, że ich przekazanie partnerowi z Ukrainy nastąpiło po okresie realizacji projektu (szerzej w pkt 1 sekcji Stwierdzone nieprawidłowości).

W ramach projektu *Utworzenie Centrum Kształcenia Zawodowego w Gruzji moduł 1* wykonano balustrady balkonowe, stolarkę okienną i drzwiową, prace licowe oraz wykonano elewację zewnętrzną budynku Centrum Kształcenia Zawodowego w Tbilisi, w którym docelowo edukacją planowano objąć 100 osób.

W ramach projektu *Wsparcie funkcjonowania kuchni społecznych na Ukrainie* m.in. zapewniono 250 tys. posiłków 1500 osobom korzystającym z działalności kuchni społecznych we Lwowie i w Żytomierzu. Zakupiono produkty spożywcze i środki czystości dla ww. kuchni społecznych. Pokryto wynagrodzenie pracowników kuchni we Lwowie za miesiące październik-grudzień 2023 r. i w Żytomierzu za miesiące wrzesień-listopad 2023 r. W kuchni w Żytomierzu zainstalowano alarm przeciwpożarowy, zakupiono komplet naczyń jednorazowych, płytę indukcyjną, stabilizator prądu oraz wózek widłowy.

(akta kontroli str. 149-186, 365-374, 392, 393, 496-556, 607-630, 786-812, 908-953, 1416-1434, 1487-1499, 1880-1922, 1969-1975, 1999-2014)

10. Fundacja wywiązała się z obowiązków odnośnie działań informacyjnych związanych z kontrolowanymi projektami. W ramach ww. obowiązku Fundacja zamieszczała na swojej stronie internetowej informacje o realizacji projektów dofinansowanych ze środków MSZ wraz logotypem oraz odnośnikiem do strony internetowej programu Polska Pomoc. Wymagany logotypem zostały oznaczone wszystkie sprzęty oraz wyposażenie przekazane partnerom. W projektach *Pomoc humanitarna ludności cywilnej na Ukrainie*, *Wsparcie funkcjonowania kuchni społecznych na Ukrainie* oraz *Utworzenie Centrum Kształcenia Zawodowego w Gruzji moduł 1* zrealizowane zostały również obowiązki informacyjne ciążące na partnerach

²² Ustalenie na podstawie wyjaśnień Prezesa Fundacji. Wyniki kontroli próby wydatków wskazują na różnice pomiędzy kwotami wykazanymi w sprawozdaniu a kwotami wydatków partnerów uzyskanych po przeliczeniu z zastosowaniem prawidłowych kursów wymiany walut.

²³ Ustalenie na podstawie sprawozdań z realizacji badanych projektów oraz dokumentacji przedłożonej do kontroli NIK.

Fundacji (m.in. dotyczące oznaczania znakiem Polska Pomoc i informowaniu o źródle finansowania sprzętu zakupionego ze środków dotacji).

W przypadku projektu *Zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej na Białorusi* nie zrealizowano obowiązków informacyjnych po stronie partnera, tj. nie zamieszczono tablic informacyjnych w miejscu realizacji projektu, a także nie informowano publicznie o źródle finansowania zrealizowanych działań. Prezes Fundacji wyjaśnił, że wynikało to z zaostrzonej sytuacji politycznej w Białorusi i zwiększonych restrykcji związanych z przyjmowaniem pomocy materialnej i finansowej ze strony Polski.

(akta kontroli str. 391, 688-691, 884, 885, 1483, 1888-1929, 1999-2067)

11. W umowach dotacji określono obowiązek informowania MSZ o fakcie wystąpienia istotnych przeszkód w trakcie realizacji projektu, mogących uniemożliwić zrealizowanie zaplanowanych działań lub osiągnięcie zaplanowanych celów. Prezes Fundacji przekazał, że w trakcie realizacji projektu *Zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej na Białorusi* powstały istotne przeszkody w postaci zaostrzenia sytuacji wewnętrznej na Białorusi oraz kryzysu na granicy polsko-białoruskiej. Trudności, o których mowa wyżej zwiększały ryzyko represji partnera ze strony władz białoruskich, z uwagi na fakt, iż korzystał on z pomocy materialnej i finansowej pochodzącej ze środków dotacji z Polski. Dodatkowo kryzys na granicy w zdecydowanym stopniu utrudniał transport środków zakupionych w ramach projektu, co uniemożliwiało realizację niektórych działań projektowych w planowanych terminach. Prezes Fundacji wskazał, że w listopadzie 2021 roku Fundacja otrzymała częściowy raport z realizacji działania od partnera projektu, przekazany do Ministerstwa Spraw Zagranicznych drogą mailową w dniu 23 listopada 2021 r., w którym poinformowała o występowaniu przyczyn znacznie utrudniających realizację zadania w zakresie wskazanych pozycji budżetowych, co uzasadniała sytuacją w Republice Białorusi i kryzysem na granicy utrudniającym dostawy materiałów wykończeniowych i komponentów oraz wzmożoną kontrolą organizacji non profit w zakresie przepływu środków na kontach bankowych. Partnerzy wspólnie ustalili konieczność minimalnego informowania i promowania o dofinansowaniu ze względu na działania władz białoruskich w postaci filtrowania informacji medialnych dotyczących Białorusi, co mogło skutkować restrykcjami wobec osób/przedstawicieli partnera. (...) W celu zminimalizowania ryzyka represji rozproszono transport zakupionych środków na kilka mniejszych dostaw, których dokonano po terminie realizacji projektu. W trakcie realizacji zadania *Pomoc humanitarna ludności cywilnej na Ukrainie* powstały istotne przeszkody w postaci braku możliwości przekazania zakupionych w ramach dotacji pojazdów w terminie realizacji projektu. Fundacja w zaistniałych sytuacjach nie wystąpiła o aneksowanie umów w zakresie zmiany terminu realizacji ww. projektów, do czego była zobowiązana umowami dotacji (szerzej w pkt 3 wystąpienia pokontrolnego oraz w pkt 1 sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

Prezes Fundacji wyjaśnił, że w trakcie realizacji zadań *Wsparcie funkcjonowania kuchni społecznych na Ukrainie* oraz *Utworzenie Centrum Kształcenia Zawodowego w Gruzji moduł 1* nie wystąpiły istotne przeszkody, które w jakikolwiek sposób wpłynęłyby negatywnie na osiągnięcie rezultatów na zaplanowanym poziomie.

(akta kontroli str. 378-389, 667-687, 886-904, 1472-482, 1888-1922)

12. W okresie objętym kontrolą MSZ nie przeprowadziło kontroli lub monitoringu realizowanych przez Fundację zadań.

(akta kontroli str. 66-68)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W projekcie *Zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej na Białorusi* wyposażenie przedszkola zakupione przez Fundację, a w projekcie *Pomoc humanitarna ludności cywilnej na Ukrainie* samochody zakupione przez Fundację, zostały przekazane partnerom po terminie realizacji projektu. Było to niezgodne z § 2 ust. 1 i 3 umów dotacji. Stosownie do ww. postanowień umów dotacji, zleceniobiorca zobowiązuje się wykonać projekt w terminie określonym w umowie, zgodnie z ofertą. Fundacja, pomimo braku możliwości zakończenia realizacji projektów w terminie, nie wypełniła obowiązku, określonego w § 18 ust. 1 umów dotacji i nie wystąpiła do MSZ o zawarcie aneksów do tych umów.

a) W ramach projektu *Zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej na Białorusi* Fundacja zobowiązała się m.in. do wyposażenia przedszkola w Borovlyanach w pomoce dydaktyczne podnoszące jakość rozwoju we wczesnym dzieciństwie i przygotowujące dzieci do rozpoczęcia edukacji na poziomie podstawowym. Projekt, zgodnie z § 2 ust. 1 umowy dotacji, miał być zrealizowany do 31 grudnia 2021 r. Z protokołów odbioru przez partnera wynika natomiast, że sprzęt elektroniczny był przekazywany w dniach: 13 lipca 2022 r., 24 lipca 2022 r., 7 sierpnia 2022 r. oraz 20 października 2022 r., tj. z przekroczeniem minimum o ponad pół roku terminu realizacji projektu. Z kolei artykuły dydaktyczne oraz wyposażenie przedszkola były przekazywane partnerowi w dniach: 30 maja 2022 r., 8 czerwca 2022 r., 23 czerwca 2022 r., 19 lipca 2022 r., 26 lipca 2022 r. oraz 19 października 2022 r. NIK zwraca uwagę, że w sprawozdaniu końcowym z wykonania projektu Fundacja podała, że jego rezultaty, tj. wyposażenie placówki w komplet sprzętu i pomocy dydaktycznych, zostały osiągnięte, pomimo przekazania ich partnerowi po terminie zawartym w umowie.

Prezes Fundacji wyjaśnił, że (...) w sprawozdaniu użyto sformułowania o wyposażeniu placówki, ponieważ w chwili zakończenia realizacji zadania na rzecz przedszkola były zakupione wszelkie zaplanowane środki, a sama placówka była wyposażona w sposób, który umożliwiał jej uruchomienie. W momencie ukończenia realizacji projektu przedszkole było przygotowane w pełni do uruchomienia naboru oraz funkcjonowania placówki. Przedszkole zostało wyposażone przez partnera w sposób wystarczający do rozpoczęcia funkcjonowania placówki, a zakupione w ramach dotacji dodatkowe środki materialne stanowiły wzbogacenie oferty i podniesienie jego jakości. Ze względu na brak możliwości przekazania środków w jednym transporcie, co wynikało bezpośrednio z działalności reżimu białoruskiego i konfiskaty wszystkich dóbr przekazywanych jako środki polskiej pomocy ustalono, że środki będą przekazywane w małych partiach tak, aby nie narazić partnera projektu na restrykcje związane z otrzymywaniem polskiej pomocy, ale jednocześnie w sposób, który nie będzie budził wątpliwości służb granicznych, co w konsekwencji doprowadzi do dodatkowego wyposażenia placówki. Zwracam uwagę, że projekt realizowany był w bardzo trudnym okresie stosunków polsko-białoruskich i z pełnym zrozumieniem Departamentu Współpracy Rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych w zakresie jakiegokolwiek współpracy z podmiotami funkcjonującymi w Republice Białorusi.

Zdaniem NIK zakładane wskaźniki rezultatu projektu w postaci wyposażenia placówki m.in. w sprzęt elektroniczny czy materiały dydaktyczne powinny być rozumiane nie tylko jako sam zakup, ale również faktyczne ich przekazanie do placówki, a następnie ich wykorzystywanie przez dzieci uczęszczające do przedszkola.

NIK zwraca uwagę, że Fundacja o pierwszych trudnościach wiedziała w listopadzie 2021 r. (po przekazaniu raportu częściowego przez partnera), jednak nie podjęła działań w kierunku aneksowania umowy dotacji. Zgodnie z § 18 ust. 4 pkt 1 umowy wniosek o dokonanie zmian w umowie powinien zostać przekazany do MSZ przed planowaną zmianą, ale nie później niż 21 dni przed zakończeniem realizacji projektu. § 18 ust. 5 umów dotacji stanowił, że w szczególnie uzasadnionych przypadkach, kiedy – z przyczyn niezależnych od Zleceniobiorcy – przekazanie wniosku, o którym mowa w ust. 4, przed wprowadzeniem zmian nie było możliwe, dopuszcza się jego przekazanie w terminie późniejszym, bez zbędnej zwłoki i z zachowaniem trybu opisanego odpowiednio w ust. 4 pkt 1 (...).

Ponadto Wiceprezes Fundacji, który w tym projekcie pełnił rolę koordynatora i był jedną z osób które podpisały sprawozdanie, wyjaśnił że opiekun projektu w MSZ został powiadomiony telefonicznie o fakcie odebrania części elementów wyposażenia w późniejszym okresie, jednak Fundacja faktu odbycia takiej rozmowy nie udokumentowała. Kontrolerom NIK nie przekazano dokumentów potwierdzających telefoniczną rozmowę z opiekunem projektu w MSZ w sprawie przekazania zakupionych przedmiotów po terminie realizacji projektu. Umowa w § 21 ust. 1 stanowi, że wszelkie wątpliwości związane z realizacją niniejszej umowy wyjaśniane będą w formie pisemnej, drogą korespondencji pocztowej i/lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w tym na wskazane odrębnie adresy poczty elektronicznej.

Biorąc pod uwagę powyższe, należy uznać, iż działanie *Wyposażenie Przedszkola Salezjańskiego w pomoce dydaktyczne podnoszące jakość rozwoju we wczesnym dzieciństwie i przygotowujące dzieci do rozpoczęcia edukacji na poziomie podstawowym* zostało zrealizowane w całości z opóźnieniem sięgającym 291 dni, co spowodowało opóźnienie w osiągnięciu sześciu z dziewięciu wskaźników rezultatu²⁴.

(akta kontroli str. 71-131, 149-165, 182-184, 365-374, 1888-1922, 1950-1968, 1992-2015)

- b) W ramach projektu *Pomoc humanitarna ludności cywilnej na Ukrainie* Fundacja zobowiązała się do zakupu i transportu na Ukrainę samochodów przeznaczonych do przewozu środków niezbędnych do przeżycia ludności cywilnej i osobom przesiedlonym na Ukrainę w okresie realizacji projektu. Zgodnie z § 2 ust. 1 umowy dotacji projekt miał być zrealizowany do 31 grudnia 2022 r., natomiast kontrola NIK wykazała, że samochody przekazano 14 stycznia 2023 r. Jednocześnie w sprawozdaniu końcowym Fundacja wykazała, że auta zostały przekazane 30 grudnia 2022 r.

Fundacja 27 grudnia 2022 r. zawarła z partnerem umowę darowizny samochodów zakupionych w ramach realizacji zadania. Zgodnie z § 5 ust. 1 ww. umowy darowizny przekazanie pojazdów nastąpiło w dacie zawarcia umowy. Dodatkowo, jak wynika z § 5 ust. 3 ww. umowy, umowa darowizny stanowiła jednocześnie protokół przekazania środków trwałych. Prezes Fundacji wyjaśnił, że *Pierwszą próbę przekazania podjęto w dniu 30.12.2022 r. jednak ze względu na brak możliwości przekroczenia granicy przez kierowców Partnera Wiodącego*

²⁴ Wyposażenie Przedszkola Salezjańskiego w komplet pomocy dydaktycznych i szkoleniowych przeznaczonych do użytkowania przez wychowanków placówki; Wyposażenie Przedszkola Salezjańskiego w komplet materiałów biurowych i plastycznych przeznaczonych do użytkowania przez wychowanków placówki; Wyposażenie Sali muzycznej w sprzęt grający; Wyposażenie sali sportowej Przedszkola Salezjańskiego w komplet sprzętu przeznaczonego do użytkowania przez wychowanków placówki; Wyposażenie Przedszkola Salezjańskiego w komplet zabawek podwórkowych przeznaczonego do użytkowania przez wychowanków placówki; Wyposażenie Przedszkola Salezjańskiego w komplet zabawek przeznaczonych do użytkowania przez wychowanków placówki.

i Partnera Zagranicznego nie doszło do przekazania w danym dniu. Auta przekazano niezwłocznie po ustaniu przeszkody w dn. 14.01.2023 r.

Jednocześnie Wiceprezes Fundacji, który w projekcie pełnił rolę koordynatora oraz był jedną z osób która podpisała sprawozdanie, wyjaśnił m.in. że przekazanie samochodów dokonało się skutecznie w dacie zawarcia umowy darowizny, tj. 27 grudnia 2022 r., na co wskazują postanowienia tej umowy. W opinii Wiceprezesa Fundacji przeniesienie własności pojazdów wypełniło założenia projektu w zakładanym terminie. Ponadto Wiceprezes Fundacji wyjaśnił, że *sam fakt fizycznego przejęcia w terminie późniejszym nie zmienił tego, że „przekazanie” pojazdów jako przeniesienie własności nastąpiło w grudniu 2022 r. Takie też rozumienie towarzyszyło sporządzeniu i podpisaniu sprawozdania. Nie uznano więc za błąd informacji zawartej w przygotowanym sprawozdaniu o wykonaniu rezultatów projektu w terminie do końca roku. Nie dokumentowano też faktu poinformowania opiekuna projektu w MSZ (choć Fundacja uważa, że miało to miejsce w rozmowie telefonicznej) ponieważ kwestia odebrania darowanych pojazdów miała charakter wtórny.*

Zdaniem NIK założeniami projektu były nie tylko zakup pojazdów, ale również organizacja ich przewozu na terytorium Ukrainy w celu świadczenia pomocy humanitarnej na terytorium Ukrainy. Nie można zatem uznać, iż samo prawne przeniesienie własności pojazdów wypełniało zakładane cele, gdyż dopiero ich faktyczne przekazanie umożliwiło pełną realizację projektu. Fundacja była zobligowana do dostarczenia samochodów na Ukrainę do 31 grudnia 2022 r., a przesunięcia terminu realizacji wymagały aneksowania umowy. Fundacja nie przekazała kontrolerom dokumentów świadczących o podjętych działaniach w celu aneksowania umowy dotacji w formie przewidzianej w § 18 ust. 1 oraz § 21 umowy dotacji.

Biorąc pod uwagę powyższe działanie *Transport samochodów przeznaczonych do przewozu środków niezbędnych do przeżycia ludności cywilnej i osobom wewnątrznie przesiedlonym, na Ukrainę* zostało w całości zrealizowane z opóźnieniem 14 dni.

(akta kontroli str. 394-477, 496-554, 1888-1922, 1950-1968, 1992-2015)

2. Obowiązująca w Fundacji Polityka rachunkowości nie zawierała zakładowego planu kont uwzględniającego konta służące do obsługi środków dotacji oraz zasad ujmowania w ewidencji księgowej zdarzeń dotyczących projektów (zadań) finansowanych ze środków z dotacji (w tym w ramach pomocy rozwojowej i humanitarnej). Powyższe było niezgodne z art. 10 ust. 1 pkt 3 lit. a ustawy o rachunkowości.

Art. 10 ust. 1 pkt 3 lit. a ustawy o rachunkowości stanowi, że jednostka powinna posiadać dokumentację opisującą w języku polskim przyjęte przez nią zasady (politykę) rachunkowości, a w szczególności dotyczące: sposobu prowadzenia ksiąg rachunkowych, w tym co najmniej: zakładowego planu kont, ustalającego wykaz kont księgi głównej, przyjęte zasady klasyfikacji zdarzeń, zasady prowadzenia kont ksiąg pomocniczych oraz ich powiązania z kontami księgi głównej.

Prezes Fundacji przekazał następujące wyjaśnienia: *plan ustalany jest w ramach polityki rachunkowości na każdy rok obrotowy oddzielnie ze względu na specyfikę działań w projektach do których przystąpiła Fundacja. Aktualna polityka rachunkowości Fundacji jest w trakcie uzupełniania. Planowany termin uzupełnienia dokumentu to 19 lipca 2024 r.*

Fundacja przekazała kontrolerom plany kont w formie wydruków sporządzonych w systemie księgowym, w którym prowadzona jest księgowość Fundacji przez zewnętrzne biuro rachunkowe. Dokumenty te dotyczą konkretnego roku obrotowego

(przekazano dokumenty dotyczące lat 2021-2023) i zawierają wykaz kont syntetycznych i analitycznych stosowanych w danym roku w tym systemie. Nie jest to zatem plan kont, o którym mowa w art. 10 ust. 1 pkt 3 lit. a ustawy o rachunkowości. Zaktualizowana Polityka rachunkowości, o której wspomina Prezes Fundacji nie została przekazana kontrolerom do czasu zakończenia czynności kontrolnych NIK w jednostce.

(akta kontroli str. 32-63, 189-191, 559-561, 905-907, 1500-1502, 1880-1922)

3. Dla żadnego z czterech skontrolowanych projektów Fundacja nie prowadziła wyodrębnionej ewidencji księgowej środków otrzymanych z dotacji oraz wydatków dokonywanych z tych środków, co było niezgodne z art. 152 ust. 1 ufp.

Stosownie do ww. przepisu organizacje pozarządowe, którym została udzielona dotacja, są obowiązane do prowadzenia wyodrębnionej ewidencji księgowej środków otrzymanych z dotacji oraz wydatków dokonywanych z tych środków. W myśl § 8 ust. 1 umów dotacji, Zleceniobiorca był zobowiązany do prowadzenia wyodrębnionej dokumentacji finansowo-księgowej i ewidencji księgowej projektu, zgodnie z zasadami wynikającymi z ustawy o rachunkowości, w sposób umożliwiający identyfikację poszczególnych operacji księgowych.

Prezes Fundacji wyjaśnił, że do ewidencjonowania operacji związanych z wpływem i wydatkowaniem środków z dotacji służyły konta 130-xxx – rachunki bankowe. Nie posiadały one jednak analityki dla środków pochodzących z dotacji (środki z dotacji nie były wyodrębnione). Na kontach tych były księgowane nie tylko kwoty z dotacji, w związku z czym nie zostały przedstawione do kontroli NIK.

Wyjaśnił ponadto m.in., że z treści przepisów ufp nie wynika obowiązek prowadzenia analityki konta 130. Wskazał również, że *Wyodrębniona ewidencja księgowa środków otrzymanych z dotacji, o której mowa w art. 152 Ustawy o finansach publicznych, odbywa się poprzez konto analityczne 650-1-xxx, gdzie 650 oznacza "Pozostałe krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe", analityka "1" - Dotacje, analityka kolejnego stopnia "xxx" czyli odpowiednio 001, 002, 003... - kolejny nr Zadania/Dotacji/Projektu. Na tym koncie odbywa się ewidencja środków otrzymanych z Dotacji/Projektu, jak również rozliczenie środków wydatkowanych z tej Dotacji/Projektu. Tak więc wyraźnie widać, że wymóg nałożony w/w Ustawą został spełniony. Ponadto wszelkie wydatki pokrywane ze środków Dotacji są ewidencjonowane na kontach 761-1-xxx, gdzie 761 oznacza "Pozostałe koszty operacyjne", analityka "1" "Koszty dotacji/projektu", analityka kolejnego poziomu "xxx" czyli odpowiednio 001, 002, 003... - kolejny nr Zadania/Dotacji/Projektu. Tak więc zapis w art. 152 dotyczący ewidencji księgowej wydatków również został spełniony. Oświadczam również, iż każdy Projekt/Dotacja ma prowadzoną odrębną analitykę księgową zgodnie z w/w Ustawą, jak również z Ustawą o rachunkowości.*

NIK zwraca uwagę, że na koncie 761, zgodnie z jego nazwą, ewidencjonowane były koszty związane z projektem, na koncie 760 – przychody z tytułu dotacji, natomiast konto 650 służyło do ewidencjonowania krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych m.in. dotacji. Na koncie 130, przeznaczonym rachunkom bankowym, powinny być natomiast ewidencjonowane (z możliwością wyodrębnienia) operacje na kontach bankowych (m.in. dokonane przelewy środków, wypłaty środków z użyciem karty itp.).

Zdaniem NIK niewyodrębnienie szczegółowej ewidencji księgowej operacji dokonywanych na rachunkach bankowych Fundacji związanych z otrzymaną dotacją, utrudnia kontrolę wykorzystania środków z dotacji. Nie bez znaczenia pozostaje tutaj również brak zakładowego planu kont oraz uregulowanych zasad ewidencjonowania zdarzeń gospodarczych związanych z otrzymanymi środkami dotacji, który utrudnia

rozpoznanie, które konta księgowe wykorzystywano do rejestrowania zdarzeń w ramach badanych projektów.

(akta kontroli str. 32-63, 71-83, 189-191, 394-406, 559-561, 692-705, 905-907, 1332-1345, 1500-1502, 1880-1922, 1969-1975, 1999-2014)

4. Żaden z 89 zbadanych dokumentów księgowych (faktury, rachunki, nota księgowa), wystawionych na Fundację w związku z realizacją czterech kontrolowanych projektów, nie zawierał adnotacji o zakwalifikowaniu dowodu do ujęcia w księgach rachunkowych przez wskazanie miesiąca oraz sposobu ujęcia dowodu w księgach rachunkowych, a 71 z nich nie posiadało informacji o dokonanej kontroli merytorycznej i kontroli formalno-rachunkowej. Było to niezgodne z art. 21 ust. 1 pkt 6 ustawy o rachunkowości. Do stosowania tego przepisu zobowiązywał § 8 ust. 3 umów dotacji.

Przepis art. 21 ust. 1 pkt 6 ustawy o rachunkowości stanowi, że dowód księgowy powinien zawierać co najmniej: stwierdzenie sprawdzenia i zakwalifikowania dowodu do ujęcia w księgach rachunkowych przez wskazanie miesiąca oraz sposobu ujęcia dowodu w księgach rachunkowych (dekretacja), podpis osoby odpowiedzialnej za te wskazania.

Prezes Fundacji nie odniósł się do przyczyn powstania nieprawidłowości, natomiast przekazał kopie, potwierdzone za zgodność z oryginałem, dokumentów księgowych dotyczących projektów *Zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej na Białorusi*, *Pomoc humanitarna ludności cywilnej na Ukrainie* oraz *Wsparcie funkcjonowania kuchni społecznych na Ukrainie* z uzupełnioną w trakcie kontroli NIK informacją o dokonanej kontroli merytorycznej i formalno-rachunkowej wraz z podpisami Prezesa Fundacji i Skarbnika Fundacji. W przypadku projektu *Utworzenie Centrum Kształcenia Zawodowego w Gruzji moduł 1* w wyjaśnieniach na pytania NIK, stwierdził że przekazuje uzupełnioną dokumentację, natomiast wspomniane dokumenty nie zostały fizycznie załączone.

(akta kontroli str. 71-83, 394-406, 562-605, 631-666, 692-705, 959, 963-1003, 1332-1345, 1504-1922, 1933-2014)

5. W dwóch projektach, tj. *Pomoc humanitarna ludności cywilnej na Ukrainie* oraz *Utworzenie Centrum Kształcenia Zawodowego w Gruzji moduł 1* koszty wynagrodzeń Prezesa Fundacji za usługi prawne zostały poniesione bez zawarcia umów w formie pisemnej, co było niezgodne z § 6 ust. 1 pkt 2 umów dotacji.

Stosownie do § 2 ust. 1 lit. b umów dotacji usługi prawne stanowią koszty administracyjne, które są kwalifikowalnymi wydatkami projektu. W myśl § 6 ust. 1 umów, koszty wynagrodzeń powinny być ponoszone na podstawie pisemnej umowy o pracę, umowy zlecenia lub innej umowy cywilno-prawnej. Punkt 2 tego ustępu precyzuje, że przy umowach zlecenia i innych umowach cywilno-prawnych koszty wynagrodzeń dokumentowane są umowami oraz rachunkami, lub fakturami do tych umów.

W obu ww. projektach Prezes Fundacji świadczył usługi prawne. Za wykonane usługi prawne Prezes Fundacji wystawił Fundacji dwie faktury: fakturę VAT nr FS/22/12/1 z 20 grudnia 2022 r. na kwotę 7 500,00 zł i fakturę VAT nr FS/23/12/1 z 14 grudnia 2023 r. na kwotę 28 000,00 zł. W żadnym z ww. projektów Prezes Fundacji nie zawarł z Fundacją pisemnej umowy na obsługę prawną.

Prezes Fundacji wyjaśnił w odniesieniu do obu projektów: *na usługi prawne w ramach projektu zawarto umowę o świadczenie usług. Nie zawsze jednak wyrazem zawarcia umowy jest forma pisemna. Prawo polskie tylko w niektórych przypadkach wymaga dla ważności czynności prawnej zachowanie formy pisemnej, ale nie dotyczy usług prawnych. Potwierdzeniem zawarcia i wykonania umowy o usługi prawne są wynikające z obsługi materiały (np. umowy) oraz wystawiony rachunek/faktura*

przyjęty przez Fundację zgodnie z warunkami projektu. Nie zawarto więc umowy z zachowaniem formy pisemnej ponieważ przedmiot umowy, tj. usługi prawnej jest pojęciem standardowym, nie wymaga uszczegółowienia w formie pisemnej a wysokość wynagrodzenia wynikała bezpośrednio z budżetu projektu.

NIK nie kwestionuje świadczonych przez Prezesa Fundacji usług prawnych, ani ważności zawartej umowy, niemniej wskazuje, że z treści § 6 ust. 1 pkt 2 umów dotacji w sposób jednoznaczny wynika, że każde wynagrodzenie w ramach projektu ponoszone powinno być na podstawie pisemnej umowy. Z wyjaśnień Prezesa wprost wynika, że umowa na świadczenie usług prawnych w obu projektach została zawarta, ale nie w formie pisemnej, zatem doszło do formalnego naruszenia § 6 ust. 1 pkt 2 umów dotacji.

(akta kontroli str. 394-406, 579-581, 1332-1345, 1874-1876, 1888-1922, 1950-1968)

6. Fundacja nie rozliczyła notami księgowymi środków dotacji przekazanych dwóm partnerom projektu *Wsparcie funkcjonowania kuchni społecznych na Ukrainie*, co było niezgodne z § 5 ust. 7 umów partnerskich²⁵.

Na podstawie § 5 ust. 1 i 3 obu umów partnerskich Fundacja miała przekazać przelewem partnerom środki pochodzące z dotacji na realizację przypisanych im zadań. Zgodnie z § 5 ust. 6 tych umów, partnerzy mieli przekazać Fundacji pokwitowanie otrzymania środków z dotacji, a na podstawie § 5 ust. 7 ww. umów rozliczenie środków finansowych przekazanych partnerowi miało nastąpić w postaci not księgowych przekazanych Fundacji przez partnerów do czasu zakończenia realizacji projektu.

Fundacja przekazała Partnerowi z Żytomierza (przelewem z 7 listopada 2023 r.) kwotę 472 841,83 zł, a ww. partner 10 listopada 2023 r. przekazał Fundacji dwa wystawione przez siebie 10 listopada 2023 r. *certyfikaty księgowe do magazynu BANK na listopad 2023 r.* na kwoty 472 541,83 zł i 300,00 zł. Oba dokumenty zostały ujęte w ewidencji księgowej jako koszty projektu²⁶.

Partnerowi ze Lwowa Fundacja przekazała kwotę 392 435,99 zł (przelewem z 6 listopada 2023 r.) i 392 436,02 zł (przelewem z 9 listopada 2023 r.), a ww. partner przekazał Fundacji wystawioną 10 listopada 2023 r. *Notę księgową do magazynu/księgi „BANK” za listopad 2023 r.* na kwotę 170 207,51 euro. Dokument ten został ujęty w ewidencji księgowej jako koszty projektu²⁷.

Na odwrotach ww. dokumentów²⁸ Fundacja umieściła opisy zawierające m.in. informację o wysokości kwot poniesionych na realizację poszczególnych zadań przewidzianych projektem. Z wyjaśnień uzyskanych w toku kontroli wynika, że ww. dokumenty zostały uznane przez Fundację za noty rozliczeniowe. W ocenie NIK dokumenty te nie obrazują faktycznie wykorzystanej przez partnerów kwoty dotacji, a stanowią *de facto* pokwitowanie przez partnerów otrzymania od Fundacji środków z dotacji. Należy zauważyć, że wydatki były ponoszone przez partnerów jeszcze do końca grudnia 2023 r., tj. już po wystawieniu ww. dokumentów, więc nie mogą być one notami rozliczeniowymi.

Prezes Fundacji wyjaśnił, że *rozliczenie dotacji między partnerami nastąpiło na podstawie not księgowych zgodnie z postanowieniami § 5 ust. 7, a dokumenty not księgowych zostały przekazane w toku kontroli. Jednocześnie informuję, że w zrealizowanym projekcie należy rozróżnić rozliczenie dotacji między partnerami, ewidencję księgową i sprawozdanie z realizacji zadania. W przygotowanym*

²⁵ Umowa zawarta w dniu 24 października 2023 r. z Partnerem ze Lwowa oraz umowa z dnia 10 października 2023 r. zawarta z Partnerem z Żytomierza.

²⁶ Pod nr RKK-46 i RKK-172.

²⁷ Pod nr RKK-47.

²⁸ Z wyjątkiem *certyfikatu księgowego* obejmującego kwotę 300,00 zł, który nie posiadał opisu.

sprawozdaniu z realizacji zadania należy wskazać wszystkie dokumenty finansowe potwierdzające realizację zadań. Dlatego w tym przypadku, jeśli dokumenty finansowe przekazane przez partnera lepiej obrazują wydatkowanie kwot wówczas uzasadnione jest oparcie się na dokumentach partnera, a nie notach księgowych obejmujących wyłącznie ogólne kwoty, co wymagałoby przekazanie dodatkowej dokumentacji na etapie sprawozdania. Jednocześnie dodatkowe wprowadzenie do sprawozdania not księgowych wystawionych przez partnera spowodowałoby dublowanie kwot poniesionych w projekcie, ponieważ noty księgowe odpowiadają wyłącznie wydatkom wskazanym przez partnera i potwierdzonym w przekazanej dokumentacji. Generator www.egranty.gov.pl uniemożliwia wprowadzenie not „zerowych” i ich wyłączenie przypisanie do poszczególnych wydatków. Natomiast w ewidencji księgowej ujęte są wyłącznie noty księgowe wystawione przez partnerów, ponieważ są dokumentami wystawionymi na fundację. I analogicznie do informacji powyżej, w ewidencji księgowej nie wolno ewidencjonować wydatków partnera, ponieważ dokumenty nie są wystawiane na fundację. A ich podwójne wprowadzenie również spowodowałoby błąd w postaci dwukrotnego wykazu wydatków.

Przekazanie środków finansowych następuje na podstawie wystawionych not księgowych, obejmujących wydatki zaplanowane wspólnie w budżecie projektu, którym posługują się strony umowy partnerskiej. Przekazanie środków nie może nastąpić w sposób nieudokumentowany. Partner projektu ponosi wydatki określone w budżecie projektu i w granicach w nich określonych, chyba że wystąpią sytuacje skutkujące zmianami w budżecie. Po zakończeniu wydatkowania środków w okresie kwalifikowalności projektu partner przedstawia dowody wydatkowania kwot i jeśli jest to konieczne dokonuje noty korygującej. Użyte powyżej wyjaśnienia nie posługują się pojęciem „noty rozliczeniowej” - wskazują, że rozliczenie dotacji nastąpiło na podstawie not, zaś sposób rozliczenia przekazanej dotacji zawierają powyższe wyjaśnienia.

NIK nie kwestionuje sposobu udokumentowania faktu przekazania środków z dotacji na zadania realizowane przez partnerów, wskazuje natomiast, że partnerzy powinni za pomocą noty księgowej rozliczyć otrzymaną kwotę, tj. wykazać w jakiej wysokości środki rzeczywiście wykorzystali na zadania przekazane przez Fundację na podstawie umowy partnerstwa. O takim właśnie rozliczeniu stanowi § 5 ust. 7 umów zawartych z partnerami. Rozliczenie takie powinno również mieć odzwierciedlenie w księgach rachunkowych Fundacji. NIK zwraca również uwagę, że w innym projekcie realizowanym przez Fundację przy współudziale partnera (pn. *Zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej na Białorusi*) Fundacja rozliczyła się z partnerem notą z 28 grudnia 2021 r., załącznikami której były faktury dokumentujące koszty poniesione przez tego partnera. Kwota wynikająca z tej noty została wykazana w sprawozdaniu z realizacji projektu.

(akta kontroli str. 858-883, 907, 1004-1008, 1213-1217, 1888-1922, 1950-1968)

7. Do badanych wydatków, ujętych w sprawozdaniach z realizacji projektu *Wsparcie funkcjonowania kuchni społecznych na Ukrainie*, udokumentowanych 27 dowodami księgowymi²⁹, poniesionych w hrywnach przez Partnera z Żytomierza oraz wydatków, udokumentowanych 22 dowodami księgowymi³⁰, poniesionych w hrywnach przez

²⁹ Wszystkie dokumenty z 2023 r. od Partnera z Żytomierza objęte badaną próbą wydatków, tj. faktury nr: 1) 3941006; 2) 3941010; 3) 3941002 z 15 września; 4) 3941003 z 20 września; 5) 3941002 z 21 września; 6) 3941002 z 26 września; 7) 3941001 z 27 września; 8) 3941003 z 28 września; 9) 3941001 z 29 września; 10) 3941001 z 17 października; 11) 3941006; 12) 64181; 13) 112147; 14) 115121; 15) 115595; 16) 3941010; 17) SF-0000141, 18) 2075; 19) 2154; 20) 29018672381; 21) 32; 22) 132; 23) 134; 24) 3066594/3066594, raporty wynagrodzeń: 25) 1-29 września 2023; 26) 2-31 października 2023; 27) 1-30 listopada 2023.

³⁰ Wszystkie dokumenty z 2023 r. od Partnera ze Lwowa objęte badaną próbą wydatków, tj. faktury nr: 1) M0613P-00-0001018; 2) 11227; 3) M0613P-00-0001036; 4) M0613P-00-0001040; 5) M0613P-00-0001042;

Partnera ze Lwowa, Fundacja przy przeliczaniu na złote nie zastosowała faktycznych kursów wymiany walut, mimo że były one udokumentowane przez ww. partnerów, co było niezgodne z § 5 ust. 3 umowy dotacji dotyczącej projektu *Wsparcie funkcjonowania kuchni społecznych na Ukrainie*.

Na podstawie § 5 ust. 3 umowy dotacji Zleceniobiorca wydatkując środki w walutach innych niż złoty stosuje faktyczny kurs wymiany banku komercyjnego lub kantoru, zgodnie z którym została przeprowadzona operacja kupna/sprzedaży waluty obcej. W przypadku braku możliwości udokumentowania faktycznego kursu wymiany Zleceniobiorca przyjmuje średni kurs wymiany Narodowego Banku Polskiego z tabeli obowiązującej w dniu poprzedzającym dokonanie operacji.(...)

- a) Wydatki poniesione w hrywnach przez Partnera z Żytomierza na podstawie 27 dowodów księgowych, Fundacja przeliczyła na złote z zastosowaniem średniego kursu wymiany Narodowego Banku Polskiego z tabeli obowiązującej w dniu poprzedzającym dokonanie płatności. NIK ustaliła, że Partner z Żytomierza przekazał Fundacji dokument potwierdzający wymianę 472 541,83 zł³¹ na 4 177 269,78 hrywien po kursie 8,84. Prezes Fundacji wyjaśnił, *opisy dokumentów finansowych związanych z projektem były sporządzane w trakcie realizacji projektu oraz w okresie sprawozdawczym. Dopiero na etapie kontroli prowadzonej przez NIK dostrzeżliśmy niektóre z nieprawidłowości związane z omyłkami pisarskimi czy błędnie zastosowanym kursem walut. Opisy umieszczone na fakturach zostaną poprawione niezwłocznie po zakończeniu kontroli i ostatecznej weryfikacji wszystkich odnotowanych błędów. Ponadto Prezes Fundacji wyjaśnił, że przyjęto kurs walut zgodny z tabelą kursów średnich z dnia poprzedzającego płatność sugerując się tym, że przekazanie Partnerowi środków odbywało się w PLN (Fundacja nie wymieniała środków, a Partner otrzymał złotówki). Po przeanalizowaniu jeszcze raz tej sytuacji na etapie kontroli NIK wiemy, że było to błędne założenie, a zastosowanie tego kursu nie odzwierciedlała rzeczywistości poniesionych wydatków*. Skutkiem powyższej nieprawidłowości było wykazanie w 27 pozycjach³² sprawozdania z realizacji projektu nieprawidłowych kwot, tj. łącznie o 11 024,38 zł mniej niż kwota będąca wynikiem przeliczenia z zastosowaniem właściwego kursu.

(akta kontroli str. 692-705, 960-962, 1009-1212, 1950-1986, 1999-2014)

- b) Badanie 22 dowodów księgowych, przekazanych przez Partnera ze Lwowa, wykazało że Fundacja przeliczyła kwoty poniesionych wydatków stosując nieprawidłowy kurs wymiany walut euro na hrywny. Fundacja przekazała Partnerowi ze Lwowa środki z dotacji 6 i 9 listopada 2023 r., które zostały przewalutowane na euro przez bank w momencie ich wpływu na konto tego partnera. Partner od 2 października 2023 r. wymieniał posiadane środki finansowe w euro na hrywny³³ i wydatkował je na przypisane mu zadania w ramach projektu. Partner ze Lwowa przekazał Fundacji kopie dokumentów księgowych dokumentujących poniesione przez niego wydatki, na których Fundacja zamieściła kwoty po przewalutowaniu. Kwoty te nie były jednak wynikiem przeliczenia wydatków z zastosowaniem faktycznych kursów wymiany walut. Ponadto na

6) M0613P-00-0001046; 7) M0613P-00-0001054; 8) M0613P-00-0001056; 9) 1747; 10) XS-0009288; 11) 151, rachunki nr: 12) 01-10/23; 13) 01101/23; 14) 01102/23; 15) 01-11/23; 16) 01111/23; 17) 01-12/23; 18) 01122/23; 19) 12/01, raporty wynagrodzeń: 20) 1-31 października; 21) 1-30 listopada; 22) 1-31 grudnia.

³¹ Zgodnie z wyjaśnieniami Prezesa Fundacji 300 zł to koszty przelewu.

³² Dotyczy wydatków objętych badaniem NIK.

³³ 10 000,00 euro na 386 300 hrywien (kurs 38,63) w dniu 2 października 2023 r.; 20 000,00 euro na 763 600 hrywien (kurs 38,18) w dniu 16 października 2023 r.; 28 099,84 euro na 1 083 810,83 hrywien (kurs 38,57) w dniu 31 października 2023 r.; 15 000,00 euro na 572 400,00 hrywien (kurs 38,16) w dniu 1 listopada 2023 r.; 15 000,00 euro na 574 800,00 hrywien (kurs 38,72) w dniu 8 listopada 2023 r.; 30 000,00 euro na 1 174 500,00 hrywien (kurs 39,15) w dniu 17 listopada 2023 r.; 20 000,00 euro na 796 600,00 hrywien (kurs 39,835) w dniu 29 listopada 2023 r.; 50 000,00 euro na 1 991 500,00 hrywien (kurs 39,83) w dniu 29 listopada 2023 r.

żadnym z dokumentów nie zawarto informacji o zastosowanych kursach wymiany. Prezes Fundacji wyjaśnił, że zestawienie wydatków przekazane przez Partnera (...) było dokumentem pomocniczym, zawierającym błędy, które w toku przygotowania sprawozdania wyjaśniano z Partnerem. Każdy wydatek w UAH był weryfikowany z przekazanymi dokumentami finansowymi i na podstawie dokumentów finansowych ujmowany w sprawozdaniu. Dodatkowo, kwoty podane przez Partnera w walucie euro są obliczone na podstawie średniego kursu wymiany EUR na UAH, których Partner dokonywał w każdym z miesięcy realizacji (X, XI, XII 2023). Po przeanalizowaniu tej sytuacji w toku kontroli NIK, wiemy, że było to błędne rozwiązanie. Do ww. wyjaśnień Prezes Fundacji załączył tabelę będącą zestawieniem wydatków Partnera ze Lwowa z uwzględnieniem faktycznych kursów wymiany walut. Z ww. zestawienia wynika, że łączna kwota dotycząca 22 badanych dokumentów księgowych była o 4 335,99 zł niższa niż wykazana w sprawozdaniu z realizacji projektu.

(akta kontroli str. 692-705, 960-962, 1213-1331, 1950-1986, 1999-2014)

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. występowanie z wnioskiem o zawarcie aneksu do umowy dotacji w przypadku niemożności zrealizowania projektu w terminach określonych tą umową z przyczyn niezależnych od Fundacji;
2. opracowanie zakładowego planu kont uwzględniającego konta służące do obsługi środków dotacji oraz określenie zasad ujmowania w ewidencji księgowej zdarzeń dotyczących projektów (zadań) finansowanych ze środków z dotacji;
3. prowadzenie wyodrębnionej ewidencji księgowej środków otrzymanych z dotacji oraz wydatków dokonywanych z tych środków;
4. zapewnienie zamieszczania na dokumentach księgowych wystawianych na Fundację informacji o dokonanej kontroli merytorycznej i kontroli formalno-rachunkowej oraz o zakwalifikowaniu dowodu do ujęcia w księgach rachunkowych;
5. zawieranie umów dotyczących wynagrodzenia za usługi prawne świadczone w ramach projektu w formie przewidzianej umową dotacji;
6. rozliczanie środków pochodzących z dotacji przekazanych partnerom zgodnie z umowami partnerskimi;
7. dokonanie weryfikacji wydatków z dotacji poniesionych w walucie innej niż polski złoty z zastosowaniem zgodnego z umową dotacji kursu wymiany walut, a w przypadku różnic, ponowne rozliczenie otrzymanej dotacji.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Administracji Publicznej. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, września 2024 r.

Kontrolerzy
Grzegorz Grygoruk
Specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Administracji Publicznej
p.o. Dyrektor
Bogdan Skwarka

.....
podpis

.....
podpis

Arkadiusz Kuliński
Starszy inspektor kontroli państwowej

.....
podpis